

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 2011/83/EU muuttamisesta rahoituspalveluja koskevien etäsopimusten osalta ja direktiivin 2002/65/EY kumoamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 2011/83/EU muuttamisesta rahoituspalveluja koskevien etäsopimusten osalta ja direktiivin 2002/65/EY kumoamisesta (U 56/2022 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Antti Laitila, oikeusministeriö
- lakimies Anu Kettunen, Finanssivalvonta
- erityisasiantuntija Timiikka Tommiska, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- johtava lakimies Teija Miller, Finanssiala ry
- lakimies Emmi Meriranta, Kuluttajaliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Soveltamisala

Komissio ehdottaa voimassa olevan rahoituspalvelujen etämyynnistä annetun direktiivin kumoamista. Rahoituspalvelujen etämyynnistä säädettäisiin tulevaisuudessa kuluttajaoikeusdirektiivissä, jonka tietyt artiklat ulotettaisiin koskemaan rahoituspalveluja koskevia elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä etäsopimuksia. Kuluttajaoikeusdirektiivi sisältää ennen muuta koti- ja etä-

Valiokunnan lausunto TaVL 60/2022 vp

myyntiä koskevaa sääntelyä. Nykyisin rahoituspalvelut on rajattu mainitun direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle kokonaisuudessaan (3 artiklan 3 kohdan d alakohta).

Kuluttajaoikeusdirektiivin 3 artiklaan ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 b kohta, jonka ensimmäisessä alakohdassa olisi luettelo kuluttajaoikeusdirektiivin säännöksistä, joita sovellettaisiin myös rahoituspalveluja koskeviin etäsopimuksiin. Sovellettavaksi tulisivat ehdotetun uuden III a luvun säännösten lisäksi muun muassa 19 artikla maksuvälineen käytöstä aiheutuvista kuluista, 21 artikla puhelinviestinnästä, 22 artikla kuluttajan nimenomaisesta suostumuksesta mahdollisiin lisämaksuihin sekä 24 artikla seuraamuksista. Kaikkia ensimmäisessä alakohdassa mainittuja säännöksiä sovellettaisiin 1 b kohdan toisen alakohdan mukaan ainoastaan alkuperäiseen sopimukseen, kun kyse on sopimuksesta, jossa alkuperäisen palvelusopimuksen tekemisen jälkeen suoritetaan sarja peräkkäisiä tai erillisiä, ajan mittaan toteutettavia, luonteeltaan samankaltaisia liiketoimia.

Rahoituspalveluja koskevat etäsopimukset tulisivat kuluttajaoikeusdirektiivin 4 artiklan mukaisen täysharmonisoinnin piiriin. Jäsenvaltiot eivät siis voisi kansallisesti pitää voimassa tai ottaa käyttöön direktiivistä poikkeavia näitä sopimuksia koskevia säännöksiä, ellei direktiivissä toisin säädetä.

Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot ja peruuttamisoikeus

Edellä mainittujen voimassa olevien kuluttajaoikeusdirektiivin säännösten soveltamisalan laajentamisen lisäksi kuluttajaoikeusdirektiiviin lisättäisiin uusi, pelkästään rahoituspalveluja koskeviin etäsopimuksiin sovellettavaksi tuleva III a luku (ehdotetut 16 a-16 e artiklat). Luku sisältäisi säännöksiä ennen sopimuksen tekemistä kuluttajalle annettavista tiedoista sekä kuluttajan oikeudesta peruuttaa sopimus.

Sopimuksen tekemistä edeltävästä tiedonantovelvollisuudesta säädettäisiin 16 a artiklassa. Sen sisältö vastaisi rakenteellisesti ja osin sisällöllisesti nykyistä etämyyntidirektiiviä. Tiedonantovelvollisuutta kuitenkin tarkennettaisiin esimerkiksi edellyttämällä elinkeinoharjoittajia antamaan sähköpostiosoitteensa ja tiedot muista käyttämistään kirjallisista viestintäkanavista. Lisäksi ehdotukseen sisältyy tarkempia säännöksiä esimerkiksi annettavien tietojen kerrostamisesta eli tietojen antamisesta esimerkiksi ponnahdusikkunoissa.

Mikäli tuotekohtaiseen unionin säädökseen sisältyy ennen sopimuksen tekemistä annettavia tietoja koskevia säännöksiä, noudatettaisiin kyseisen säädöksen mukaista tiedonantovelvollisuutta, ellei kyseisessä säädöksessä toisin säädetä. Elinkeinoharjoittajalla olisi todistustaakka artiklan mukaisten tietojen antamista koskevien velvoitteiden täyttämisestä.

Peruuttamisoikeutta koskeva sääntely (16 b artikla) muistuttaisi niin ikään etämyyntidirektiivin vastaavia säännöksiä. Peruuttamisoikeus ei ulottuisi kaikkiin rahoituspalveluihin, vaan sen ulkopuolelle jäisivät pitkälti samat palvelut, joihin etämyyntidirektiivin mukaista peruuttamisoikeutta ei sovelleta, kuten rahoituspalvelut, joiden hinta riippuu mahdollisista muutoksista peruuttamisen määräaikana rahoitusmarkkinoilla, joihin elinkeinoharjoittaja ei voi vaikuttaa. Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi pörssiosakkeiden osto- ja myyntitoimeksiannot sekä sijoitusrahasto-

Valiokunnan lausunto TaVL 60/2022 vp

osuuksien osto- ja myyntisopimukset. Ehdotuksen mukaan peruuttamisoikeus ei koskisi myöskään kryptovaroja.

Nykyisestä etämyyntidirektiivistä poiketen rahoituspalveluja koskeviin etäsopimuksiin ei sovellettaisi säännöksiä liitännäissopimusten peruuntumisesta ilman kuluttajalta vaadittavia toimia silloin, kun kuluttaja peruuttaa pääsopimuksen. Liitännäissopimusten peruuntumista koskeva kuluttajaoikeusdirektiivin 15 artikla ei koskisi rahoituspalvelujen etämyyntiä.

Uutta olisi elinkeinonharjoittajan velvollisuus muistuttaa peruuttamisoikeudesta, ellei sopimuksen tekemistä edeltävää tiedonantovelvollisuutta ole täytetty vähintään päivää ennen sopimuksen tulemistä kuluttajaa sitovaksi (16 a artiklan 3 kohta). Muistutus olisi annettava pysyvällä tavalla. Uutta olisi myös, että elinkeinonharjoittajan tulisi sisällyttää etäsopimuksen tekemiseen käytettävään rajapintaan peruuttamispainike, joka helpottaa peruuttamisoikeuden käyttöä (ehdotettu 16 b artikla 5 kohta). Peruuttamispainikkeen käytön tulee johtaa siihen, että kuluttajalle lähetetään välittömästi peruuttamista koskeva vahvistusviesti.

Kuluttajaoikeusdirektiiviin lisättäisiin ehdotuksen mukaan myös säännöksiä ennen peruuttamista toimitetun palvelun maksamisesta (16 c artikla). Sääntely vastaisi pääasiassa etämyyntidirektiivin vastaavia säännöksiä, mutta siihen ei sisältyisi etämyyntidirektiivin mukaista jäsenvaltiooptiota kieltää maksujen periminen vakuutussopimusta irtisanoessa.

Mikäli tuotekohtaiseen unionin säädökseen sisältyy peruuttamisoikeutta koskevia säännöksiä, noudatettaisiin kyseisen säädöksen mukaisia säännöksiä, ellei kyseisessä säädöksessä toisin säädetä.

Oikeudenmukaisuus verkossa (online fairness)

Ehdotuksen 16 d artiklan mukaan elinkeinonharjoittajien olisi palveluja etäyhteydellä tarjotessaan annettava kuluttajille palveluja koskevat riittävät selvitykset, joiden perusteella kuluttaja voisi arvioida palvelujen sopivuutta itselleen. Selvitysten tulisi koostua ennen sopimusta annettavista tiedoista sekä tarjotun sopimuksen olennaisista ominaisuuksista sekä sopimuksen mahdollisista erityisistä vaikutuksista kuluttajaan (16 d artiklan 1 kohta). Näiltä osin sääntely muistuttaa kulutusluottodirektiivin säännöksiä. Uutta on, että riittävien selvitysten tarjoamisvaatimus ulotettaisiin verkkotyökaluihin, kuten chat- ja robottineuvontaan (16 d artiklan 2 kohta). Kuluttajalla olisi myös oikeus vaatia, että luonnollinen henkilö osallistuu asian käsittelyyn elinkeinonharjoittajan käyttäessä verkkotyökaluja (16 d artiklan 3 kohta). Artiklan 1-3 kohtien mukaisia velvoitteita ei kuitenkaan sovellettaisi, jos rahoituspalveluja koskeviin tuotekohtaisiin EU-säädöksiin sisältyy säännöksiä kuluttajalle ennen sopimuksen tekemistä annettavista tiedoista.

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, etteivät rahoituspalvelujen tarjoajien verkkorajapinnat vääristä ja heikennä kuluttajien kykyä vapaaseen, itsenäiseen ja informoituun päätöksentekoon (16 e artikla). Vastaavaa säännöstä ei sisälly nykyiseen etämyyntidirektiiviin. Säännöksellä ei vaikutettaisi sopimattomista kaupallisista menettelyistä annetun direktiivin ja kohtuuttomia sopimusehtoja koskevan direktiivin soveltamiseen.

Valiokunnan lausunto TaVL 60/2022 vp

Muut säännökset

Direktiivi tulisi panna täytäntöön 24 kuukauden kuluessa sen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosäännösten soveltamisen tulisi alkaa 24 kuukauden aikarajan umpeutumista seuraavana päivänä.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa direktiiviehdotuksen tavoitteita rahoituspalvelujen tarjonnan edistämisestä sisämarkkinoilla siten, että samalla varmistetaan kuluttajansuojan korkea taso. Valtioneuvosto katsoo rahoituspalvelujen etämyyntiä koskevan sääntelyn uudistamisen olevan tarpeen teknologisen kehityksen jouduttaman etämyynnin merkityksen kasvun myötä. Rahoituspalvelut soveltuvat aineettomina hyödykkeinä hyvin etäyhteydellä tarjottaviksi, ja monissa rahoituspalveluissa etäyhteyksien käyttäminen onkin selvästi tavallisin sopimuksentekomenetelmä.

Valtioneuvosto pitää kansallisen sääntelyn johdonmukaisuuden ja kuluttajansuojan näkökulmasta ongelmallisena sitä, että jäsenvaltiot eivät voisi enää laajentaa muihin EU-säädöksiin perustuvia tiedonantovelvollisuuksia koskemaan sellaisten rahoituspalvelujen etämyyntiä, jotka eivät kuulu kyseisen EU-säädöksen soveltamisalaan. Esimerkkinä voidaan mainita kuluttajaluottoja koskeva kuluttajansuojalain 7 luku, jota sovelletaan sellaisenaan myös esimerkiksi alle 200 euron luottoihin. Pelkästään ehdotettujen säännösten soveltaminen olisi ongelmallista, koska niissä ei voida ottaa huomioon kaikkia tuotekohtaisia erityispiirteitä.

Kuten edellä jaksossa 4.2 todetaan, direktiiviehdotuksesta osin poikkeavaa tuote- ja palvelukohtaista sääntelyä sisältyy useisiin EU-säädöksiin, ja direktiiviehdotuksen mukaan tällainen ennen sopimuksen tekemistä annettavia tietoja, peruuttamisoikeutta ja riittäviä selvityksiä koskeva sääntely syrjäyttäisi kuluttajaoikeusdirektiiviin perustuvan sääntelyn. Epäselvää on, onko tarkoituksena, että esimerkiksi direktiiviehdotuksen mukaiset tiedonantovelvoitteet syrjäytyvät siinäkin tapauksessa, että muu EU-säädös sisältää vain yksittäisiä ennakkotiedonantovelvoitteita, jotka eivät kata tiedon antamista kaikista direktiiviehdotuksessa edellytetyistä seikoista. Vastaavasti epäselvää on peruuttamisoikeuden osalta esimerkiksi se, sovelletaanko direktiiviehdotuksen peruuttamispainiketta koskevia säännöksiä tapauksissa, joissa muu EU-säädös sisältää säännöksiä kuluttajan oikeudesta peruuttaa sopimus. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan neuvotteluissa tulee varmistaa, että direktiiviehdotuksen suhde tuote- ja palvelukohtaiseen erityissääntelyyn on selkeä ja että ehdotus ei vaaranna korkeaa kuluttajansuojan tasoa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä sitä, että kuluttaja saa rahoituspalveluja koskevat tiedot hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä. Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin kielteisesti ehdotukseen, jonka mukaan ennen sopimuksen tekoa annettavat tiedot olisi annettava vähintään päivää ennen kuin kuluttaja tulee sidotuksi sopimukseen, ja jos näin ei ole menetelty, palveluntarjoajan olisi yhden päivän kuluttua sopimuksen tekemisestä muistutettava kuluttajaa mahdollisuudesta peruuttaa sopimus. Ehdotus lisää palvelun tarjoajien hallinnollista taakkaa, ilman että siitä on juurikaan hyötyä kuluttajille, joille ehdotuksen mukaan on ennen sopimuksen tekemistä annettava tieto peruuttamisoikeudesta.

Valiokunnan lausunto TaVL 60/2022 vp

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että peruuttamisoikeuden käyttäminen rahoituspalvelujen etämyynissä on kuluttajalle selkeää ja yksinkertaista. Neuvottelujen kuluessa olisi selvitettävä, onko direktiiviehdotuksen mukainen peruutuspainike tarkoituksenmukainen keino tämän tavoitteen saavuttamiseksi ottaen huomioon myös painikkeen käyttöönotosta palvelun tarjoajille aiheutuvat kustannukset. Peruuttamispainikkeen käyttöönotto ei myöskään saisi merkitä, että kuluttajan mahdollisuudet peruuttaa sopimus muita kanavia käyttäen heikkenevät. Edelleen olisi selvitettävä, onko liitännäissopimusten peruuttamista koskevan sääntelyn soveltamatta jättäminen rahoituspalvelujen etämyynissä kuluttajansuojan kannalta perusteltua. Ongelmallisiksi voisivat muodostua esimerkiksi tilanteet, joissa luottosopimuksen yhteydessä tehdyn vakuutusopimuksen peruuttaminen jäisi kuluttajan oman tahdonilmaisun varaan. Neuvotteluissa on myös varmistettava, että direktiiviehdotuksella ei vaikuteta kansallisiin vakuutusopimuslain säännöksiin, joiden mukaan kuluttajalla on milloin tahansa vakuutuskauden aikana oikeus irtisanoa vakuutus.

Rahoituspalvelujen puhelinmyyntiin ei ole ehdotettu sovellettavaksi kuluttajaoikeusdirektiivin 8 artiklan 6 kohtaa, joka sisältää option jäsenvaltioille niin sanotun vahvistusmenettelyn käyttämisestä. Kohdan mukaista optiota on ehdotettu kansallisesti sovellettavaksi myös rahoituspalvelujen puhelinmyyntiin (ks. HE 14/2022 vp). On tarpeen varmistaa, että optio olisi käytettävissä myös jatkossa rahoituspalvelujen puhelinmyynissä.

Rahoituspalvelujen etäsopimuksiin ehdotetaan sovellettavaksi kuluttajaoikeusdirektiivin 21 artiklaa, jonka mukaan puhelinyhteydenotosta elinkeinonharjoittajaan ei saa aiheutua kuluttajalle perushintaa suurempia kuluja tehtyyn sopimukseen liittyvissä asioissa. Sääntelyn johdonmukaisuuden ja käytännön toimivuuden kannalta olisi perusteltua, että artiklaa sovellettaisiin rahoituspalveluja koskeviin sopimuksiin myös silloin, kuin kyse ei ole etäsopimuksesta.

Direktiivi tulisi panna täytäntöön 24 kuukauden kuluessa sen hyväksymisestä, ja täytäntöönpanosäännösten soveltamisen tulisi alkaa välittömästi täytäntöönpanoajan umpeuduttua. Valtioneuvosto pitää välttämättömänä, että direktiiviin sisällytettäisiin 6 kuukauden siirtymäaika, jotta palvelun tarjoajille olisi riittävä aika valmistautua direktiivin edellyttämiin muutoksiin.

Valtioneuvosto pyrkii direktiiviehdotusta koskevissa neuvotteluissa aikaansaamaan muutoksia edellä mainittujen tavoitteiden mukaisesti.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Komissio antoi 11.5.2022 ehdotuksen (COM (2022) 204 final), jonka mukaan rahoituspalvelujen etämyynistä säädetään jatkossa kuluttajaoikeusdirektiivissä (2011/83/EU). Lisäksi komissio ehdottaa, että voimassa oleva kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyyntiä koskeva direktiivi (2002/65/EY) kumotaan.

Ehdotuksen tavoitteena on edistää rahoituspalvelujen etämyyntiä sisämarkkinoilla yksinkertaistamalla ja nykyaikaistamalla sääntelyä niin, että samalla varmistetaan korkea kuluttajansuojan taso. Voimassa olevat rahoituspalvelujen etämyyntiä koskevat säännökset ovat vuodelta 2002. Di-

Valiokunnan lausunto TaVL 60/2022 vp

digitalisaation kehittymisen seurauksena sääntelyn käyttöala on kaventunut eikä sääntely enää toimi nykyisessä toimintaympäristössä parhaalla mahdollisella tavalla. Komission ehdotus perustuu paljolti rahoituspalvelujen etämyyntiä koskevan sääntelyn REFIT-arviointiin. Komission REFIT-ohjelman tavoitteena on EU:n lainsäädännön yksinkertaistaminen ja sen toimivuuden parantaminen.

Talousvaliokunta kannattaa ehdotuksen tavoitteita. Rahoituspalvelujen etämyyntiä koskeva sääntely pitää saada mahdollisimman toimivaksi nopeasti kehittyvässä ja digitalisoituvassa toimintaympäristössä etenkin, kun monissa rahoituspalveluissa etäyhteyksien käyttäminen on selvästi tavallisin sopimuksentekomenetelmä. Samalla tulee pitää huoli siitä, että varmistetaan kuluttajansuojan korkea taso.

Keskeisten ehdotusten arviointia

Ehdotetun sääntelyn suhde EU:n sektori- ja palvelukohtaiseen sääntelyyn

Ehdotuksen lähtökohtana on, että ensisijaisesti sovelletaan tuote- tai palvelukohtaisia säännöksiä ja ehdotettuja kuluttajaoikeusdirektiivin säännöksiä vasta toissijaisesti. Talousvaliokunta pitää tätä lähestymistapaa sinänsä perusteltuna, koska tuote- ja palvelukohtaiset räätälöidyt säännökset huomioivat usein yleissääntelyä paremmin kunkin tuotteen erityispiirteet. Toisaalta ehdotettu sääntely kattaa laajasti kaikki eri rahoituspalvelujen muodot, ja uudet rahoituspalvelut tulevat automaattisesti kuluttajaa suojaavan etämyyntisääntelyn piiriin, vaikka niitä koskevaa tuote- ja palvelukohtaista sääntelyä ei vielä olisi. Talousvaliokunta kuitenkin yhtyy valtioneuvoston kirjelmässä ja asiantuntijakuulemisessa esitettyyn huoleen siitä, että komission ehdotus tai puheenjohtajamaan kompromissiehdotukset eivät kerro riittävän selkeästi, millaisissa tilanteissa ja kuinka laajasti tuote- tai palvelukohtainen sääntely syrjäyttää ehdotuksen mukaisen sääntelyn. Valiokunta katsoo, että ehdotusta tulisi tältä osin selkeyttää ja samalla varmistaa, ettei muutos johda kuluttajansuojan tason heikkenemiseen tai perusteettomiin epäjohtonmukaisuuksiin eri rahoituspalvelujen etämyynnin sääntelyssä.

Kuluttajaoikeusdirektiivin ja kansallisen lainsäädännön suhde

Komission alkuperäisen ehdotuksen mukaan rahoituspalveluja koskevat etämyyntisopimukset tulisivat täysharmonisoinnin piiriin kuluttajaoikeusdirektiivin 4 artiklan mukaisesti. Tämä tarkoittaisi sitä, että jäsenvaltiot eivät voisi kansallisesti pitää voimassa tai ottaa käyttöön direktiivistä poikkeavia rahoituspalvelujen etämyyntisopimuksia koskevia säännöksiä. Kansallisia säännöksiä on annettu, jotta on voitu varmistaa yhdenmukainen sijoittajan- tai kuluttajansuoja tilanteissa, joissa yksittäinen tuote tai palvelu on jäänyt EU-sääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle esimerkiksi EU-säädöksessä asetetun raja-arvon tai asiakasluokittelun seurauksena. Jos kansallinen sääntely ei enää jatkossa ole mahdollista, voidaan joutua tilanteeseen, jossa palveluntarjoajan olisi kohdeltava samaa asiakasta saman tuote- tai palvelutyypin kohdalla eri tavoin. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta ovat tietyn euromäärän alittavat tai ylittävät luotot. Erilainen kohtelu heikentää kuluttajansuojaa ja aiheuttaa myös palveluntarjoajille hallinnollista taakkaa, koska niiden pitäisi eriyttää palvelujaan eri tilanteita koskevien kuluttajansuojasäännösten perusteella. Puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksessa tilanne on osittain huomioitu, sillä sen mukaan jäsenval-

Valiokunnan lausunto TaVL 60/2022 vp

tioilla on mahdollisuus säätää tai pitää kansallisesti voimassa direktiiviehdotusta tiukempia tiedonantovelvollisuuksia.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta yhtyy valtioneuvoston kirjelmässä ja asiantuntijakuulemisessa esitettyihin näkemyksiin ja kannattaa täysharmonisoinnista luopumista puheenjohtajan kompromissiehdotuksen mukaisesti, jos täysharmonisointi ei mahdollista asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua. Valiokunta huomauttaa vielä, että täysharmonisointi voi johtaa erilaiseen kohteluun myös muiden kuin tiedonantovelvollisuuksia koskevien säännösten osalta. Kansallisten säännösten tulisivatkin olla mahdollisia liittyen kaikkiin niihin direktiiviehdotuksen velvoitteisiin, joissa täysharmonisointi heikentää kuluttajansuojaa tai ei mahdollista yhdenvertaista kohtelua.

Tiedonantovelvoitteet ennen sopimuksen tekemistä

Komission alkuperäisen ehdotuksen mukaan direktiivissä määritellyt ennen sopimuksen solmimista annettavat tiedot on annettava vähintään päivää ennen kuin kuluttaja tulee sidotuksi sopimukseen. Jos näin ei ole tehty, palveluntarjoajan on yhden päivän kuluttua sopimuksen tekemisestä muistutettava kuluttajaa mahdollisuudesta peruuttaa sopimus. Puheenjohtajamaan kompromissiesityksessä puolestaan ehdotetaan, että tiedot tulisi antaa hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä. Kompromissiehdotus vastaa nykyisin voimassa olevaa sääntelyä ja valtioneuvoston kantaa.

Talousvaliokunta kannattaa valtioneuvoston kirjelmässä ja puheenjohtajan kompromissiesityksessä ehdotettua muotoilua. Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella alkuperäisen ehdotuksen mukainen yhden päivän vaatimus ei välttämättä parantaisi kuluttajansuojan tasoa. Lisäksi sekä palveluntarjoajien että kuluttajien pitäisi aina odottaa vuorokausi ennen kuin sopimuksessa voidaan edetä. Lisäksi muutos edellyttäisi muutoksia tietojärjestelmiin ja aiheuttaisi kustannuksia ja hallinnollista taakkaa palveluntarjoajille.

Peruuttamisoikeus

Nykyiseen sääntelyyn verrattuna uutta olisi elinkeinonharjoittajan velvollisuus muistuttaa peruuttamisoikeudesta, ellei sopimuksen tekemistä edeltävää tiedonantovelvollisuutta ole täytetty vähintään päivää ennen kuin sopimus tulee kuluttajaa sitovaksi. Muistutus tulisi tehdä pysyvällä tavalla. Lisäksi elinkeinonharjoittajan tulisi sisällyttää etämyyntisopimuksen tekemiseen käytettävään järjestelmäänsä peruuttamispainike niin, että kuluttajalle lähetetään välittömästi peruuttamista koskeva vahvistusviesti.

Talousvaliokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että peruuttamisoikeuden käyttämisen rahoituspalvelujen etämyynnissä on oltava kuluttajalle selkeää ja yksinkertaista. Mahdollisen peruutuspainikkeen käyttöönottoa harkittaessa on ensinnäkin arvioitava, onko se helpoin tapa kuluttajalle peruuttaa sopimus. Lisäksi on vielä varmistettava, että peruutuspainike on sellainen, että kuluttaja ei tule vahingossa peruneeksi sopimusta. Talousvaliokunta huomauttaa vielä, että ehdotettu peruutuspainike tulee toteuttaa niin, että se ei heikennä kuluttajan mahdollisuuksia peruuttaa sopimus muissa asiointikanavissa tai irtisanoa sopimus. Joissain asiantuntijalausunnoissa on myös tuotu esiin, että peruutuspainikkeesta ei olisi mainittavaa hyötyä kuluttajille, mutta se aiheuttaisi

Valiokunnan lausunto TaVL 60/2022 vp

palveluntarjoajille hallinnollista taakkaa. Valiokunta katsoo, että ehdotusta on syytä arvioida myös tästä näkökulmasta.

Komission alkuperäisestä ehdotuksesta poiketen puheenjohtajamaan viimeisimmän 23.11.2022 päivätyn kompromissiehdotuksen mukaan myös rahoituspalvelun etämyyntisopimukseen liittyvät liitännäissopimukset peruuntuvat ilman eri toimenpiteitä, jos kuluttaja peruuttaa pääsopimuksen. Valtioneuvoston tavoin talousvaliokunta pitää ehdotusta perusteltuna.

Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotuksen käsittelyn aikana on ehdotettu, että peruutuspainike otettaisiin käyttöön myös muissa kuin rahoituspalvelujen etämyyntiä koskevissa etämyyntisopimuksissa. Talousvaliokunta toteaa, että ehdotus laajentaisi peruutuspainikkeen käyttöalaa merkittävästi komission alkuperäiseen ehdotukseen verrattuna. Valiokunta katsoo, että tältä osin ehdotukseen on vaikea ottaa kantaa, koska sen vaikutuksia kuluttajansuojan tasoon ja yritysten hallinnolliseen taakkaan ei ole riittävästi arvioitu.

Riittävät selvitykset

Ehdotuksen mukaan elinkeinonharjoittajan olisi palveluja etäyhteydellä tarjotessaan annettava kuluttajille palveluja koskevat riittävät selvitykset, joiden perusteella kuluttaja voi arvioida tuotteen sopivuutta itselleen. Ehdotuksen mukaisilla selvityksillä tarkoitetaan erityisesti ennen sopimusta annettuja tietoja tarjotun palvelun ominaisuuksista sekä niiden vaikutuksista kuluttajan asemaan. Komission alkuperäisen ehdotuksen mukaan elinkeinonharjoittajan tulisi lisäksi antaa selvitys käyttämistään verkkotyökaluista, kuten chat- ja robottineuvoneuvonnasta. Eräissä asiantuntijalausunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, että ehdotuksen mukainen velvoite verkkopalveluja koskevan selvityksen antamisesta on niin laaja, että se todennäköisesti vähentäisi ylipääntään mahdollisuuksia käyttää verkkopalveluja rahoituspalvelujen myynnissä. Talousvaliokunnan saaman tiedon mukaan puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksessa säännös verkkopalveluja koskevista selvityksistä ehdotetaan poistettavaksi. Mikäli velvoite kuitenkin sisällytetään lopulliseen säännökseen, on tärkeää, että elinkeinonharjoittajalle asetettavat vaatimukset ovat selkeitä ja tarkkarajaisia.

Ehdotuksen mukaan kuluttajalla olisi myös oikeus vaatia, että luonnollinen henkilö elinkeinonharjoittajan edustajana osallistuu asian käsittelyyn, kun käytetään verkkotyökaluja, kuten esimerkiksi keskusteluruutuja (chat box) ja tietojärjestelmien kautta annettavaa neuvontaa (robo advice). Ehdotuksessa ei kuitenkaan oteta tarkemmin kantaa siihen, miten tämä vaatimus tulisi käytännössä toteuttaa, eikä esimerkiksi siihen pitäisikö asiakaspalveluneuvojien olla käytettävissä verkkopalvelujen tavoin vuorokauden ympäri. Talousvaliokunta katsoo, että säännöstä tulisi vähintäänkin selkeyttää, ettei oikeus vaatia luonnollisen henkilön neuvontaa rajoittaisi liikaa verkkotyökalujen kautta tarjottavien rahoituspalvelujen tuotekehitystä.

Siirtymäaika

Talousvaliokunta kannattaa valtioneuvoston kirjelmän ja puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksen näkemystä siitä, että säännökseen pitäisi sisällyttää kuuden kuukauden siirtymäaika, jotta palveluntarjoajilla on riittävästi aikaa toteuttaa direktiivin edellyttämät muutokset.

Valiokunnan lausunto TaVL 60/2022 vp

Mainonta

Asiantuntijalausunnoissa on kiinnitetty huomiota myös siihen, että ehdotukseen ei sisälly säännöksiä rahoituspalvelujen mainonnasta, ja todettu esimerkiksi kryptovaluuttojen sosiaalisen median kautta toteutettavaan markkinointiin liittyvät ongelmat. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että rahoituspalvelujen markkinointia koskeviin kysymyksiin kiinnitetään riittävästi huomiota myös EU-tasolla ja varmistetaan riittävän kattava ja johdonmukainen keinovalikoima epäasialliseen markkinointiin puuttumiseksi.

Vahvistusmenettelyä koskeva jäsenvaltio-optio

Kuluttajansuojadirektiivin 8 artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että elinkeinonharjoittajan on vahvistettava tarjous kuluttajalle, joka tulee sidotuksi sopimukseen vasta allekirjoitettuaan tarjouksen tai lähetettyään kirjallisen hyväksyntänsä. Komission alkuperäisestä ehdotuksesta poiketen puheenjohtajan 23.11.2022 päivätyn kompromissiehdotuksen mukaan optiota vahvistusmenettelystä sovellettaisiin myös rahoituspalvelujen etämyyntiin. Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen ja pitää tärkeänä, että jäsenvaltio-optio ulotetaan kattamaan myös rahoituspalvelujen etämyynti.

Kokoavia huomioita

Talousvaliokunta pitää rahoituspalvelujen etämyyntiä koskevan sääntelyn ajantasaistamista tarpeellisenä. Rahoituspalveluita myydään kuluttajille yhä enemmän etäkanavissa, ja digitalisaation edetessä voidaan olettaa, että erilaisten etämyyntikanavien hyödyntäminen rahoituspalvelujen tarjonnassa edelleen kasvaa ja monimuotoistuu. Tässä kehityksessä tulee varmistaa kuluttajansuojan korkea taso. Hyvä kuluttajansuojan taso on edellytys sille, että kuluttajat pitävät etämyyntiä vartenotettavana väylänä hankkia finanssipalveluita.

Valiokunta korostaa, että rahoituspalvelujen etämyyntiä koskevan sääntelyn tulee olla teknologianeutraalia, jotta voidaan varmistaa rahoitusmarkkinoiden tasapuolinen toimintaympäristö ja aidosti kilpailulliset markkinat. Toimivat markkinat ovat myös kuluttajan etu.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto TaVL 60/2022 vp

Helsingissä 7.12.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok

varapuheenjohtaja Katri Kulmuni kesk

jäsen Atte Harjanne vihr

jäsen Mari Holopainen vihr

jäsen Hannu Hoskonen kesk

jäsen Eeva Kalli kesk

jäsen Pia Kauma kok

jäsen Matias Mäkyne sd

jäsen Raimo Piirainen sd

jäsen Sakari Puisto ps

jäsen Minna Reijonen ps

jäsen Veikko Vallin ps

jäsen Tuula Väättäin sd

jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen